

LITT OM TORV FRA IRLAND

Av A. Tomter, Dumfries, Scotland.

IRLAND er vel fremfor noe land myrenes land, og neppe i noe annet land, kanskje med undtagelse av Russland, produseres der år om annet så meget torv. Flateinnholdet av Irland er omkring 83,500 km² og herav er omkring 1/7 eller 11,930 km² myr. I henhold til statistikken brennes der i Irland omkring 6,000,000 tonn kull for året og der blev importert iallfall for en del år tilbake 4,600,000 tonn kull, hvorav 2,600,000 tonn gikk til Den irske fristat og resten til Nord-Irland.

Drivverdige forekomster av kull finnes der praktisk talt ikke og skoger i den forstand som man er vant til fra Skandinavien finnes der ikke, så vedproduksjonen er liten. Landbruket har hittil ikke stått på samme høide som i de andre nord- og vesteuropeiske land, og den ytterst fattige landbefolkning har derfor vært nødt til å utnytte sine myrer både til dekning av sitt eget brennelsbehov og som middel til å skaffe sig kontanter ved salg til byene. I England og Scotland brennes der svært lite torv nu. Selv de som har brukbar brenntorvmyr like utenfor husveggen, finner at det lønner sig bedre å kjøpe kull.

Ingen som reiser i Irland kan undlate å legge merke til hvilken rolle torven spiller her. I sommertiden møter man på veiene fra Dublin vestover gjennom Kildare ustanselig kjerre på kjerre lastet med torv og trukket av de små hårdføre esler, muldyr og ponnyer. Av og til slenger der også en gammel Ford lastet så tungt som fjærene tåler. På kanalene ser man torvlastede lektre med høie karmere av fin brenntorv. Går man sig vill på myrene, kan man bare følge lukten av torvrøken, og man kommer snart til et hus hvor man alltid blir vennlig mottatt.

Noen av de største myrer finner man vestover fra Dublin gjennom Kildare og Offaly og de andre grevskaper i det indre av Irland. Her ligger den bekjente myrstrekning «Bog of Allen» som har en gjennomsnittsdybde av 24 fot. De øverste lagene nedtil omkring 6 fot dannes som regel av lettere torv, vesentlig sphagnumarter. Den letteste torven benyttes ikke som brensel, men kastes ned i torvgraven igjen for torvskjærerens å stå på, akkurat som på Smøla. Den best sammenhengende torv, ikke alltid den mest brennstærke, blir omhyggelig stukket og tørket og kjørt til byene og solgt, så og så mange torvstykker for en penny. Stikkingen foregår på samme måte som den har foregått i hundreder av år. Redskapene kan jo være en del forbedret. Beslätte trespader med en sidekant er en del benyttet, sidekanten for å opnå størrelsen på torvstykkene så ensartet som mulig. For øvrig brukes mest stålspader av forskjellig form.

Tre og busker finner man få av på myrene, og røtter finner man lite av før man kommer nær bunnen.

Fig. 1. Myrfreser (til høire) og harv.

Praktisk talt all torv i Irland er hittil blitt håndstukket og lufttørket. Torvkampanjen kan begynne så tidlig som i slutten av februar og pågå til ut i august. I de indre og østre deler av landet får man alltid som regel tørr torv, men på vestkysten hvor nedbøren er meget høi, hender det at man må streve sig gjennom vinteren med halvtørr brenntorv.

I Irland som i de fleste andre land hvor man brenner torv, har man gjort mange og kostbare forsøk på å produsere brenntorv på en mere rasjonell måte enn det lar sig gjøre med den gamle spametoden. Så vidt jeg vet er det bare et maskinanlegg som har undgått å bli nedlagt, iallfall regnes det som det eneste brenntorvanlegg av betydning i Den irske fristat. Denne fabrikk, Turraun, ligger i County Offaly, 75 mil fra Dublin. Anlegget har i en årrekke vært eiet og drevet av Sir John Griffith, som av interesse for torvsaken har ofret en formue for å finne en brukbar metode ved hvilken man kunde fremstille maskintorv på en regningssvarende måte. Nu er anlegget overtatt av Den irske fristat. Der disponeres over ca. 400 ha myr, hvorav ca. 100 ha er vel grøftet. Da myren er fri for stubber, hadde man valgt å gå inn for Wielandts automatiske graveverk. I en årrekke har nu 2 gravemaskiner arbeidet hver sommer, elektrisk drevne fra eget 130 hk. dampanlegg. Maskintorven som produseres ved dette anlegg er den beste jeg har sett, hård og tung og henger utmerket sammen. Maskinene graver fra 9 til 12 fot dypt. Årsproduksjonen dreier sig om 6000 tonn lufttørket torv, men kan forhøies. En del av torven blir solgt i byene rundt om i distriktet, transportert til forbrukerne i fabrikkens egne lastebiler, og en god del går til Dublin fraktet i lektere på The Grand Canal. Direkte produksjonsomkostninger kom

Fig. 2. Tallerkenharv.

for en del år siden på ca. 7 shilling pr. tonn oplagt i store stokker ved kanalen. Anlegget har også et lite torvstrøanlegg, men britiske farmere har liten interesse for torvstrø. De finner det lønner sig bedre å bruke halm.

Det her nevnte anlegg er bare basert på lufttørking, ingen kunstig tørking er anvendt. Men heller ikke på dette område står Irland — d. v. s. Den irske fristat — tilbake, idet det første store anlegg efter Peco Ltd.s metoder nu står på det nærmeste fullt ferdig til å gå i gang med produksjon. Dette anlegg har en produksjonskapasitet på 50,000 tonn torvbriketter pr. år. Brikettene vanngehalt er 10 %. På myren freses og harves overflaten inntil vanninnholdet av den freste torv er sunket til 55 å 60 %. Denne torv transporteres så op til fabrikkens hvor den tørkes ned til 10 % vanninnhold. Anlegget ligger i County Kildare, 35 mil fra Dublin. Her har man myr for lange tider å ta av. I sommer blir ca. 280 ha høstet. Hele dette areal er i høstens og vinterens løp blitt frest av en maskin som i løpet av en dag kan bearbeide 5 ha omkring 4" dypt. Dybden kan reguleres. Av arealet er omkring 170 ha blitt maskingrøftet. Grøftemaskinens hastighet kan reguleres i henhold til den masse som graves ut. Med en hastighet av 200 meter pr. time kan den grave en grøft 3 fot bred og 3 fot dyp. Arbeidet med høstingen av torven blir begynt denne måned (april).

Den irske fristat har satt alle krefter inn på å få folk i byene til å brenne mest mulig torv og undgå å bruke kull. For 3 år siden blev The Turf Development Board opprettet, som skulde ordne med produk-

Fig. 3. Ridger, maskin som skrapet det lufttørre materiale i en liten drill.

sjonen og særlig med omsetningen av torv. Der blev bevilget penger til grøfting av brenntorvmyrer, til veier fra myrene og gjennom alle aviser blev folk anmodet om å bare brenne det nasjonale brensel. Alle statens institusjoner måtte brenne bare torv. Til opmuntring for torvstikkerne blir der hvert år holdt en torvstikkingskonkurranse som blir åpnet av landets president. Alle jernbaner gikk med på å frakte all torv for 6 shilling pr. tonn, uansett distanse. Det første året var en stor suksess hvad den produserte kvantitet angår. Den var visstnok større enn behovet. I førstningen var det ikke ordnet med noen garantert minstepris til produsentene, og for mange av disse blev nok utbyttet litt magert, da prisen på enkelte steder sank ned til 4—6 pence pr. sekk. Forbrukernes interesse dalte også litt. Det viste sig f. eks. at det gjennomsnittlige vanninnhold av stikkertorven som blev solgt i Dublin, kom helt op i 54 %. Det neste år blev produsentene garantert 11 shilling pr. tonn, og salget skulde formidles gjennom torvkooperative selskap i de distrikter hvor torven blev produsert. Produsentene måtte bære selskapets omkostninger i forbindelse med torvsalget. Vanngehalten måtte ikke overstige 30 % og alle andre regler blev strammet. — Stikkertorven er som alle vet en vanskelig vare å arbeide med, særlig når den skal transporteres lange veier, og alltid er det noen som klager, for ikke å snakke om husmødre og maskinister som skal brenne den. — For tiden er det visstnok bare maskintorv fra Turraun som selges i Dublin gjennom kullhandlerne. Småsalg direkte fra produsent til forbruker foregår selvfølgelig enda. Maskin-

torven selges for 30 shilling pr. tonn til forbrukerne. The Turf Development Board har nok også innsett alle vanskelighetene i forbindelse med den håndstukne torv og akter nu å sette i gang en rekke anlegg for maskintorv. Når dertil så Pecos briketter fra det nye anlegg i Kildare kommer på markedet, så er allikevel Den irske fristat på god vei med å gjøre torven til et viktig brensel også i byene på samme måte som den alltid har vært det ute i landdistriktene.

Selv om merproduksjonen og distribueringen av torven i praksis nu har en del vanskeligheter, så er det dog verd å legge merke til hvordan en ung stat energisk og målbevisst arbeider for å utnytte sine nasjonale, latente energikilder. Det er naturlig at de dypere myrer først utnyttes til brensel, uten at man går så dypt at man skraper bunnen. Opdyrkingen bør komme etterpå at den nyttbare energi er utnyttet.

SVENSKA MOSSKULTURFÖRENINGEN 50 ÅR

SVENSKA MOSSKULTURFÖRENINGEN feiret sitt 50-års jubileum i Jönköping den 22. juli i år.

Det er et imponerende resultat som Svenska Mosskulturföreningen kan se tilbake på nu ved 50-års jubileet. Fra en beskjeden begynnelse i januar 1886 som en myrskulturförening for Jönköping len blev den allerede i februar samme år omdannet til en «Förening för mosskulturens främjande i södra och mellersta Sverige». I 1888 blev det besluttet å utvide arbeidet til å omfatte hele landet, og navnet blev endret til «Svenska Mosskulturföreningen».

Föreningens hovedsäte har hele tiden vært Jönköping, hvor den har sine kontorer, laboratorier, veksthus og vegetasjonsgård. Her utføres en hel del karforsøk av forskjellig slags. Av faste forsøksgårder har föreningen 2, nemlig Flahult i Jönköping len og Gisselås i Jämtland. Ved Sörbyn i Västerbotten har föreningen dessuten et fast forsøksfelt, og av såkalte lokale forsøks- og demonstrasjonsfelter er det for tiden ialt ca. 200. Av slike forsøk har i årenes løp vært utført ialt 433 i de forskjellige deler av Sverige.

Forsøksvirksomheten har med andre ord en stor plass innen föreningens arbeidsprogram. Men dessuten drives en omfattende opplysningsvirksomhet gjennom sommermøter og kurser med foredrag og utflukter. Og gjennom föreningens utmerkede tidsskrift spredtes resultater og erfaringer fra de mangeårige forsøk og undersøkelser på myrforskningens forskjellige felter. Et viktig ledd i arbeidet er også kulturingeniørenes rådgivende virksomhet. Av et nettop utsendt